

Sygn. akt: II AKa 502/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Robert Kirejew (spr.)
Sędziowie:	SSA Aleksander Sikora SSA Gwidon Jaworski
Protokolant:	Bartłomiej Wiench

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Gliwicach Wandy Ostrowskiej

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2017 r. sprawy

skazanej R. K. c. R. i S. 27 marca 1969 r. w K.

na skutek apelacji prokuratora

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 25 sierpnia 2017 roku, sygn. akt IV K 79/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w jego punkcie 1 w podstawie prawnej przepisy art. 85 § 1 i 2 kk zastępuje przepisem art. 91 § 2 kk;
- w jego punkcie 2 w podstawie prawnej przepisy art. 85 § 1 i 2 kk zastępuje przepisem art. 86 § 1 kk, a wymierzoną karę łączną podwyższa do 6 (sześciu) lat pozbawienia wolności;

2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

3. zasądza od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Gliwicach) na rzecz adwokata Ł. B. – Kancelaria Adwokacka w K. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych, w tym 23 % VAT, tytułem obrony z urzędu udzielonej skazanej w postępowaniu odwoławczym;

4. zwalnia skazaną od ponoszenia kosztów sądowych postępowania odwoławczego, obciążając nimi Skarb Państwa.

SSA Aleksander Sikora SSA Robert Kirejew SSA Gwidon Jaworski

Sygn. akt II AKa 502/17

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gliwicach rozpoznając sprawę R. K. o wydanie wyroku łącznego, sygnatura akt IV K 79/16, stwierdził, że została ona skazana następującymi prawomocnymi i podlegającymi wykonaniu orzeczeniami:

I. wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach z dnia 13 maja 2014 r. o sygn. akt III K 1040/13, obejmującym skazania za czyny i ciągi przestępstw z art. 279 § 1 k.k., 258 § 1 k.k., 286 § 1 k.k., 278 § 1 k.k., 178a § 1 k.k., 245 k.k. (z wyroków S.R. w Rudzie Śląskiej II K 213/04 i SR Katowice-Wschód III K 792/07 w zakresie kar pozbawienia wolności; SR w Kędzierzynie-Koźlu II K 560/03 i IV K 1405/05, SR w Rudzie Śląskiej VI K 305/10 i VI K 226/10 w zakresie grzywien, przy czym pierwsza z grzywien wymierzona przez SR w Rudzie Śląskiej wynikała z mocy art. 71 § 1 k.k. a skazanie w tej ostatniej sprawie uległo kontrawencjonalizacji – stało się wykroczeniem, za które orzeczono w miejsce dotychczasowych kar karę 30 dni aresztu) na jedną karę 4 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności oraz po kontrawencjonalizacji karę grzywny w wysokości 150 stawek po 10 złotych, z zaliczeniem na jej poczet okresów rzeczywistego pozbawienia wolności: od 18.07 do 20.07.2006 r.; od 30.01 do 30.09.2013 r. i od 29.01.2014 r. do 19.08.2015 r.;

II. wyrokiem Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. akt VII K 36/13, za czyn z art. 244k.k. i 178a § 1 k.k. na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu zatrzymania od 29.11 do 1.12.2011 r.;

III. wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 10 grudnia 2014 r., sygn. akt IV K 84/14, za czyn z art. 53 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na karę 1 roku pozbawienia wolności, pierwotnie z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat, następnie zarządzoną;

IV. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej z dnia 19 grudnia 2014 r., sygn. akt II K678/10, za ciąg przestępstw (w rozumieniu art. 91 § 1 k.k.) z art. 291 § 1 k.k. na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności pierwotnie zawieszoną na okres próby 5 lat, następnie zarządzoną i grzywnę 100 stawek po 200 złotych;

V. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej z dnia 24 kwietnia 2016 r., sygn. akt II K 84/16, za czyn z art. 244 k.k. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności;

VI. wyrokiem Sądu Rejonowego w Środzie Śląskiej z dnia 20 lutego 2017 r., sygn. akt II K 775/16, za czyn z art. 244 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 1 roku pozbawienia wolności;

VII. wyrokami S.R. w Rudzie Śląskiej VI K 226/10 (po kontrawencjonalizacji) za wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. oraz II W 1192/15 za wykroczenia z art. 97 k.w. i in. na kary aresztu (w tym zastępczą).

Wyrokiem łącznym z dnia 25 sierpnia 2017 r., sygn. akt IV K 79/16, Sąd Okręgowy w Gliwicach stosując art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył grzywny orzeczone wyrokami opisanymi w punktach I i IV i wymierzył skazanej R. K. karę łączną grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych określając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięć) złotych. Na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 91 § 2 k.k. połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach od I do VI części wstępnej wyroku i wymierzył skazanej R. K. karę łączną 4 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności. Ponadto na mocy art. 577 k.p.k. na poczet wymierzonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w łączonych sprawach: od 18.07. do 20.07. 2006 r., od 29.11. do 1.12.2011 r., od 30.01. do 30.09.2013 r. i od 29.01.2014 r. do 19.08.2015 r. oraz od 24.03.2017 r. do nadal. Na podstawie art. 576 § 1 k.p.k. stwierdził, że pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w połączonych wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu, na mocy art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących za wykroczenia, opisanych w punkcie VII, a także zasądził od Skarbu Państwa wynagrodzenie na rzecz obrońcy z urzędu i na mocy art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił skazaną od ponoszenia kosztów sądowych obciążając nimi Skarb Państwa.

Apelację od tego orzeczenia wniósł prokurator zaskarżając wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia o wymierzonej skazanej karze łącznej pozbawienia wolności oraz karze łącznej grzywny. Apelujący zarzucił rażąco niewspółmierność

orzeczonych wobec skazanej R. K. kary łącznej 4 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz kary łącznej grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych przy określeniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 złotych, pomimo zaistnienia przesłanek przemawiających za wymierzeniem tych kar w wyższym wymiarze, a to z uwagi na popełnienie przez skazaną przestępstw różnego rodzaju, to jest czynów skierowanych przeciwko różnym dobrom prawnie chronionym oraz odległość czasowa ich dokonania, a także naganne zachowanie skazanej na wolności przejawiające się w popełnianiu kolejnych przestępstw i wykroczeń. Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wymierzenie skazanej R. K. kary łącznej 7 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz kary łącznej grzywny 105 stawek dziennych, przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej w kwocie 200 złotych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja prokuratora zasługiwała na uwzględnienie w części wskazującej na niewspółmierną łagodność orzeczonej wobec R. K. kary łącznej pozbawienia wolności. Dlatego konieczna była zmiana zaskarżonego wyroku łącznego poprzez podwyższenie wymiaru tej kary. Ponadto sąd odwoławczy niezależnie od podniesionych zarzutów, w oparciu o przepis art. 455 k.p.k. (zgodnie z argumentacją a maiori ad minus), dokonał neutralnego dla skazanej poprawienia niewłaściwych podstaw prawnych rozstrzygnięć o karach łącznych.

Sąd Okręgowy w Gliwicach orzekając w niniejszej sprawie zastosował przepisy kodeksu karnego o łączeniu kar w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania, powołując się na przepis art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396). Zastosowanie ustawy nowej, jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, poprzedzone zostało analizą możliwych dla skazanej skutków zastosowania przepisów o karze łącznej obowiązujących w różnym czasie - pomiędzy popełnieniem przestępstw, za które wymierzone kary podlegałyby łączeniu, a datą wydania wyroku -i przyjęciem stosownie do przepisu art. 4 § 1 k.k., że przepisy ustawy karnej w brzmieniu obowiązującym poprzednio nie były względniejsze dla skazanej. Stwierdzenia tego nie kwestionowały strony i z uwagi na szersze spektrum kar prawomocnie orzeczonych wobec R. K. podlegających łączeniu w myśl obecnie obowiązujących przepisów, należy je uznać za w pełni trafne.

Zgodnie z powyższym założeniem, przy wymiarze kary łącznej w niniejszej sprawie sąd meriti stosował m.in. wprowadzony do Kodeksu karnego z dniem 1 lipca 2015 r. przepis art. 85a k.k. Wziął więc sąd pod uwagę cele w zakresie indywidualnej prewencji, jakie kara łączna winna osiągnąć względem skazanej, jak również deklarował wzgląd na potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Słusznie też sąd I instancji uznał, że użycie w art. 85a k.k. zwrotu „przede wszystkim” wskazuje, iż aktualne pozostają także tzw. szczególne dyrektywy wymiaru kary łącznej, nakazujące uwzględnianie związku przedmiotowo-podmiotowego pomiędzy poszczególnymi czynami, za które wymierzono kary podlegające łączeniu, natomiast stosowanie zasady pełnej absorpcji lub pełnej kumulacji wskazane jest tylko w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych istnieniem takiego ścisłego związku lub jego zupełnym brakiem.

Mimo prawidłowego określenia dyrektyw determinujących wymiar kary łącznej, ich zastosowanie przez sąd meriti w sprawie R. K. musiało wzbudzić wątpliwości, zasadnie podnoszone w apelacji przez prokuratora. W myśl przepisów art. 86 § 1 i 4 k.k., sąd rozstrzygający o karze łącznej pozbawienia wolności w stosunku do skazanej R. K. mógł wymierzyć ją w granicach od 4 lat i 1 miesiąca do 8 lat i 10 miesięcy. Orzeczenie tej kary w wysokości 4 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności, tj. na zasadzie asperacji, jednak na poziomie zdecydowanie bliższym pełnej absorpcji, aniżeli kumulacji, powinno zatem znajdować oparcie w wyraźnej przewadze okoliczności przemawiających na korzyść skazanej, wynikających z wymienionych dyrektyw wymiaru kary łącznej. Tymczasem w realiach niniejszej sprawy nie sposób obiektywnie stwierdzić takiej stanowczej dominacji czynników wpływających łagodząco na wymiar kary łącznej ferowanej wobec R. K..

Za łagodnością orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności, wbrew stanowisku sądu I instancji, nie przemawiały w szczególności względy indywidualno-prewencyjne. Jak wynika z prawomocnych wyroków skazujących, z których dowód przeprowadzono w toku niniejszego postępowania, R. K. co najmniej od końcowych lat ubiegłego stulecia regularnie dopuszczała się popełniania różnorodnych przestępstw i wykroczeń, wymienienie których zajmuje

kilkanaście pozycji w aktualnych danych o jej karalności. O kompletnym braku poszanowania porządku prawnego przez skazaną świadczy popełnienie przez nią w ostatnich latach kilku przestępstw z art. 244 k.k., tj. umyślnego niespektowania orzeczonych przez sądy zakazów prowadzenia pojazdów mechanicznych, w tym ostatnio nawet w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k. Nie można też pominąć eksponowanego przez apelującego faktu, że skazanej odwołano warunkowe przedterminowe zwolnienie, udzielone 19 sierpnia 2015 r., na skutek niespektowania warunków zwolnienia, tj. samodzielnej zmiany miejsca pobytu bez zgody sądu i zerwania kontaktu z kuratorem, a także popełnienia wkrótce po zwolnieniu kolejnego przestępstwa z art. 244 k.k. W takiej sytuacji względy rodzinne wskazywane przez sąd I instancji w oparciu o zeznania świadków – dzieci skazanej oraz wyniki ostatniego wywiadu kuratora, w tym relacjonowane wsparcie udzielane przez skazaną w ostatnim okresie przed osadzeniem swoim najbliższym, nie mogły, w ocenie sądu odwoławczego, w wystarczającym stopniu uzasadniać tak dalece posuniętej absorpcji przy wymiarze kary łącznej, jaka została zastosowana w zaskarżonym wyroku. Sprzeciwiał się temu właśnie wzgląd na indywidualne oddziaływanie kary, skoro dotychczasowe wieloletnie postępowanie skazanej nie daje wystarczającej rękojmi nienaruszenia przez nią porządku prawnego w przyszłości.

Ujęta w art. 85a k.k. ogólnoprewencyjna dyrektywa wymiaru kary łącznej, określona jako potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, nie dotyczy w głównej mierze osób pozbawionych wolności, na których koncentrował swe rozważania w tym zakresie sąd I instancji. Wobec osadzonych stosowane jest bowiem co do zasady oddziaływanie o charakterze penitencjarnym celem wdrożenia ich do przestrzegania porządku prawnego. Względy ogólnoprewencyjne odnoszące się do ogółu społeczeństwa przemawiają jednakże bez wątpienia przeciwko nadmiernej, nieuzasadnionej łagodności wymiaru kary łącznej, co może wywoływać niepożądane wrażenie większej „opłacalności” popełniania wielu przestępstw, aniżeli przestępstwa pojedynczego.

Przeciwko zbliżaniu się do pełnej absorpcji przy wymiarze kary łącznej w rozpatrywanym przypadku przemawiały również okoliczności wskazujące na brak bliskiego związku między popełnionymi przez skazaną przestępstwami, za które skazano ją na kary podlegające połączeniu. Czyny R. K. wystąpiły w bardzo rozciągniętym przedziale czasowym – pierwsze z nich datowane były na lata 1998 i 1999, a ostatnie wystąpiły na przełomie lat 2015 i 2016. Były to przestępstwa różnego rodzaju – przeciwko mieniu, z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przeciwko bezpieczeństwu w ruchu lądowym i przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, chociaż w niektórych przypadkach powtarzały się, jak w ostatnim czasie występki z art. 244 k.k. Siłą rzeczy, poza powtarzającymi się występkami jednego rodzaju, różny był sposób działania skazanej przy ich popełnianiu, odmienne jej cele i motywacja oraz różne podmioty były nimi pokrzywdzone.

Wszystkie przedstawione czynniki, przy uwzględnieniu okoliczności przemawiających na korzyść skazanej, wyszczególnionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku sprawiają, że orzeczona przez sąd meriti R. K. kara łączna pozbawienia wolności w wymiarze zbliżonym do pełnej absorpcji jawi się jako rażąco, niewspółmiernie łagodna. Dlatego sąd odwoławczy uwzględniając częściowo wniosek prokuratora zmienił zaskarżone orzeczenie i podwyższył wymiar tej kary do 6 lat uznając, że taka represja karna w największym stopniu odpowiadać będzie wszystkim dyrektywom wymiaru kary łącznej oraz konkretnym okolicznościom wpływającym zarówno łagodząco, jak i obostrzająco na kształtowanie jej wysokości, jakie należało brać pod uwagę w rozpatrywanej sprawie.

Mimo podobnej sytuacji odnoszącej się do wymiaru kary grzywny wymierzonej wyrokiem łącznym, sąd II instancji nie dokonywał merytorycznej zmiany w tym zakresie, a to ze względu na zawarte w apelacji niejasne i niezasadne wnioski w tym przedmiocie. Oskarżyciel publiczny zaskarżając wyrok w części dotyczącej wymiaru kary łącznej grzywny na niekorzyść skazanej, w istocie złożył wniosek o obniżenie jej wymiaru do 105 stawek dziennych, do czego nie było podstaw. Jednocześnie wniosek o znaczące podwyższenie wysokości stawek dziennych kary łącznej grzywny również nie znajdował wsparcia w realiach tej sprawy w świetle przepisu art. 86 § 2 k.k., gdyż sytuacja materialna skazanej i jej najbliższych oraz brak możliwości znaczącego zarobkowania przez kilka następnych lat uzasadniają określenie przez sąd meriti w wyroku łącznym wysokości stawek dziennych kary łącznej grzywny na najniższym możliwym poziomie.

Jak już wskazano na wstępie, konieczna okazała się korekta zakwestionowanego wyroku w zakresie podstaw prawnych rozstrzygnięć o karach łącznych grzywny i pozbawienia wolności. Orzeczone przez sąd I instancji kary łączne

zarówno grzywny, jak i pozbawienia wolności obejmowały kary jednostkowe, wśród których znajdowały się kary prawomocnie orzeczone za pojedyncze przestępstwa, jak i za ciągi przestępstw. W takich sytuacjach w podstawie prawnej rozstrzygnięcia o karze łącznej winien każdorazowo znaleźć się przepis art. 91 § 2 k.k., który zawierając w sobie dosłowne odesłanie do wszystkich warunków orzekania kary łącznej ujętych w art. 85 k.k., czyni zbędnym dodatkowe powoływanie w podstawie prawnej tego ostatecznego przepisu. Dlatego wyeliminowano z podstaw prawnych w punktach 1 i 2 zaskarżonego wyroku przepisy art. 85 § 1 i 2 k.k. zastępując je odpowiednio przepisami art. 91 § 2 k.k. (w punkcie 1) oraz art. 86 § 1 k.k. (w punkcie 2).

W pozostałym, nie zmienionym zakresie zaskarżony wyrok utrzymano w mocy, przy czym skazaną R. K. zwolniono od ponoszenia kosztów sądowych postępowania odwoławczego w oparciu o przepis art. 624 § 1 k.p.k. ze względu na jej niekorzystną sytuację rodzinną i majątkową oraz brak dochodów.

SSA Aleksander Sikora SSA Robert Kirejew SSA Gwidon Jaworski